

ČINNOST VELITELE ARMÁDY, VELITELE DĚLOSTŘELECTVA ARMÁDY A JEJICH ŠTÁBŮ PŘI ORGANISACI PROTILETECKÉ OBRANY

Plukovník Rudolf Horák

Úvodem je třeba říci, na jak vysokém stupni byla za Veliké vlastenecké války protiletecká obrana vojsk a týlu v Sovětském svazu.

Úspěch protiletecké obrany sovětské armády, která zabezpečila nezranitelnost velkých měst Moskvy a Leningradu a velmi účinně podporovala činnost vojsk, byla podmíněna správným a vědecky podloženým určením úkolů a možností každého prostředku protiletecké obrany, dovedným použitím všech sil a prostředků protiletecké obrany na základě jejich hromadného použití k obraně hlavních objektů a vyloučením z obrany objektů méně důležitých, správným použitím prostředků protiletecké obrany na nejdůležitějších směrech činnosti vojsk v úsecích rozložení hlavních týlových objektů, správnou organizací součinnosti mezi jednotlivými prostředky protiletecké obrany, t. j. především mezi protiletadlovým dělostřelectvem a stíhacím letectvem a mezi prostředky protiletecké obrany a bráněnými vojsky (týlovými objekty).

Sovětské velitelé v kritických fázích boje dovedně používali všech po ruce jsoucích prostředků k boji s nepřátelským letectvem.

Způsoblost vojsk Sovětské armády odrážet současně údery velkých nepřátelských sil, byla jednou z hlavních podmínek, na nichž za Veliké vlastenecké války v značné míře závisela rychlost útoku, pevnost obrany a volnost jednání při provádění manévru během boje.

Plán protiletecké obrany

Za organizaci protiletecké obrany vojsk a za bojovou činnost prostředků protiletecké obrany odpovídá velitel armády a jeho štáb.

Velitel armády organizuje protileteckou obranu na základě svého rozhodnutí pro boj a na základě úkolů stanovených ve Směrnici velitele frontu pro protileteckou obranu vojsk a týlových objektů a dále podle sil a prostředků protiletecké obrany, které má k dispozici.

Velitel armády a štáb při organizaci protiletecké obrany vychází z podmínek situace a rázu činnosti nepřátelského letectva v pásmu činnosti armády a sousedů.

Štáb armády připravuje veliteli všechny údaje potřebné k řešení protiletecké obrany, k velení silám a prostředkům protiletecké obrany a pro součinnost mezi protiletadlovým dělostřelectvem a vlastním stíhacím letectvem. K této práci přibírá oddělení protiletadlového dělostřelectva u štábu velitele dělostřelectva armády.

Podkladem pro rozhodnutí velitele armády na organizaci protiletecké obrany jsou informační zprávy velitele dělostřelectva armády a náčelníka štábu armády a představitele podpůrného letectva.

Velitel dělostřelectva armády ve své informační zprávě veliteli armády o organizaci obrany protiletadlovým dělostřelectvem uvádí:

- možnosti protiletadlového dělostřelectva určeného pro protiletdeckou obranu armády,
- závěr o činnosti nepřátelského letectva s hlediska PLO,
- návrh na upřesnění úkolů protiletadlovému dělostřelectvu v jednotlivých obdobích operace pro obranu armády,
- manévr protiletadlového dělostřelectva v průběhu operace,
- organizaci součinnosti mezi protiletadlovým dělostřelectvem a vlastním stíhacím letectvem,
- dobu pohotovosti protiletadlového dělostřelectva.

Náčelník štábu armády ve své informační zprávě veliteli armády o opatřeních k bojovému zabezpečení vojsk a způsobu zabezpečení styků a křídel uvádí:

- údaje o vzdušné situaci a o pravděpodobném rázu činnosti nepřátelského letectva; které objekty budou nejpravděpodobněji cílem jeho úderů,
- úkoly protiletdecké obrany stanovené směrnicí velitele frontu pro organizaci protiletdecké obrany,
- návrh na rozdělení sil a prostředků protiletdecké obrany a jejich manévr podle období operace,
- návrh na použití palebných prostředků pěchoty a kulometů proti letadlům pro protiletdeckou obranu,
- organizaci vzdušného průzkumu a hlásné služby,
- stupeň ženijního vybudování sestavy vojsk se zřetelem na protiletdeckou obranu,
- opatření na ochranu vojsk a objektů týlu (zastírání, rozptýlení, požární a protichemická opatření, zdravotnicko-veterinární pomoc).

Rozhodnutí velitele armády s hlediska protiletdecké obrany obsahuje tyto údaje: které uskupení vojsk a které objekty týlu, jakými silami a prostředky mají být bráněny před napadením a průzkumem ze vzduchu, kde mají být tato uskupení vojsk bráněna (na kterém úseku pochodové cesty, v jakém pásmu, rajoně a p.), na jaké časové období je protiletdecká obrana organizována, jak bude organizována součinnost prostředků protiletdecké obrany, hlásná služba, opatření na ochranu vlastních vojsk a týlových objektů, jaká opatření se předvírají ke klamání nepřítele. Po rozhodnutí vydá velitel armády svému náčelníku štábu pokyny pro organizaci protiletdecké obrany.

Podle rozhodnutí velitele armády a jeho pokynů pro organizaci protiletdecké obrany a Směrnice frontu zpracovává štáb (operační oddělení), v součinnosti se štábem velitelství dělostřelectva armády (oddělení PLD), s náčelníkem spojení, ženijním a chemickým náčelníkem „Plán protiletdecké obrany“ zároveň s plánem operace, jehož je součástí.

Plán protiletdecké obrany se zpracovává na celou hloubku operace v souladu s úkoly armády, nejpodrobněji na první období vedení operace, na ostatní jen v hrubých rysech.

Forma „Plánu protiletdecké obrany“ je buď textuální s přílohami nebo grafická na mapě s legendou.

Plán protiletdecké obrany obsahuje:

- hlavní úkoly protiletdecké obrany na celou hloubku operace,
- síly a prostředky protiletdecké obrany (stíhací letectvo, protiletadlové dělostřelectvo, hlásná služba),

- úkoly prostředků protiletectké obrany v jednotlivých obdobích operace, jejich rozdělení a manévry jimi v průběhu operace,
- organizaci útvarové protiletadlové obrany a použití palebných prostředků pěchoty a kulometů proti letadlům,
- organizaci velení silám a prostředkům protiletectké obrany,
- organizaci součinnosti sil a prostředků protiletectké obrany armády mezi sebou, se sousedy, s frontem (PLOSÚ),
- opatření na ochranu vojsk a týlových objektů.

K „Plánu protiletectké obrany“ se zpracovávají tyto přílohy:

1. Schema organizace hlásné služby.
2. Schema obrany vojsk a týlových objektů armády protiletadlovým dělostřelectvem a stíhacím letectvem.
3. Pokyny pro součinnost protiletadlového dělostřelectva se stíhacím letectvem (ve výpise se rozesílají všem podřízeným jednotkám).
4. Schema linkového a radiového spojení používaného pro potřeby protiletectké obrany.

Přílohy 1 a 4 mohou být zpracovány v jedné příloze.

Plán protiletectké obrany podepisuje náčelník štábu armády a velitel dělostřelectva armády. Schvaluje ho velitel armády. Vojskům se z něho vydávají bojová nařízení pro protiletectkou obranu.

Bojové nařízení pro protiletectkou obranu obsahuje:

- ráz činnosti nepřátelského letectva,
- úkoly vyšších jednotek (útvárů) k organizaci protiletectké obrany,
- úkoly podřízeným a posilovým útvarům protiletadlového dělostřelectva určením objektů, které mají bránit, a doby pohotovosti protiletectké obrany,
- úkoly stíhacímu letectvu, stanovené podle plánu velitele fronty,
- kdy a v jakých prostorech se rozmisťují stanice hlásné služby, ústředna hlásné služby, hlásky, jejich očíslování a způsob hlášení,
- organizace součinnosti hlásné služby armády s hláskou službou fronty (PLOSÚ) a sousedů,
- organizace činnosti radiolokačních stanic,
- rozpoznávací signály vlastních letounů a pozemních vojsk,
- signály pro vyhlásování leteckého a atomového poplachu.

Součinnost sil a prostředků protiletectké obrany

Hlavní z rozhodujících podmínek úspěchu protiletectké obrany je součinnost jednak prostředků mezi sebou, jednak součinnost prostředků protiletectké obrany s bráněnými vojsky a objekty týlu. Podstata součinnosti mezi jednotlivými prostředky protiletectké obrany záleží:

- ve sladěném manévru sil a prostředků protiletectké obrany s činností bráněných vojsk, a to jak v přípravě operace, tak i během operace,
- v stálé vzájemné informaci štábů a vyšších jednotek a útvarů protiletectké obrany a štábů bráněných vojsk o pozemní a vzdušné situaci. Tu je třeba připomenout, že velitelé vyšších jednotek a útvarů protiletectké obrany musí dobře znát úkoly bráněných vojsk a způsob, jak je budou plnit.

Součinnost organizuje velitel armády a jeho štáb na základě pokynů štábu fronty a rozhodnutí velitele armády pro operaci.

Tu musí být hlavním cílem soustředit síly a prostředky protiletdecké obrany k zabezpečení bojové činnosti vojsk a k obraně týlových objektů proti úderům nepřátelského letectva a nedopustit nepřátelský letecký průzkum.

Vycházejí z tohoto cíle musí štáb armády pro vzájemnou podporu při plnění úkolů vojsky armády a prostředky protiletdecké obrany splnit tyto úkoly:

- upřesnit úkoly silám a prostředkům protiletdecké obrany a sladit jejich činnost s činností bráněných vojsk,
- zorganizovat rychlý způsob informování prostředků protiletdecké obrany, štábů vojsk a týlových objektů o zjištěných nepřátelských letounech a o leteckém nebezpečí,
- připravit provedení manévru silami a prostředky protiletdecké obrany v souladu s úkoly, které plní vojska armády,
- stanovit způsob obrany protiletadlovým dělostřelectvem a stíhacím letectvem armádní rychlé skupiny při jejím vyvedení a zasazení do průlomů a při činnosti v průběhu operace, jakými jednotkami protiletadlového dělostřelectva a vyššími jednotkami stíhacího letectva bude zesílena,
- určit, která letiště mají být obsazena k zabezpečení činnosti armádní rychlé skupiny při její činnosti v operační hloubce pro rychlé přemístění stíhacích leteckých jednotek,
- stanovit způsob organizace obrany stíhacím letectvem a protiletadlovým dělostřelectvem druhého sledu armády při jeho zasazení do boje,
- stanovit způsob obrany vojsk armády proti úderům letectva nepřítele při násilném přechodu vodního toku,
- určit způsob vzájemné informace štábů a jednotek protiletdecké obrany a štábů bráněných vojsk a sousedů o pozemní a vzdušné situaci,
- určit rozpoznávací signály vlastního letectva a vojsk,
- určit způsob informování všech velitelů, vyšších jednotek (útvárů) armády a prostředků protiletdecké obrany o přeletech vlastního letectva,
- vytvořit celkový systém hlásné služby pro zjišťování a pozorování vzdušných útočných prostředků nepřítele tak, aby byl sladěný s celkovým systémem hlásné služby frontu,
- využít údajů radiolokačních stanic frontu, radiových zaměřovačů kruhového obzoru protiletadlového dělostřelectva o letounech a jiných prostředcích vzdušného napadení,
- zorganizovat vzájemnou výměnu provozních údajů radiové sítě hlásné služby mezi frontem a sousedy (PLOSÚ),
- zabezpečit vzájemnou informaci o vzdušném nepříteli s hlásnou službou frontu a se sousedy (PLOSÚ),
- stanovit způsob hlášení vzdušné situace protiletadlovému dělostřelectvu a stíhacímu letectvu,
- určit způsob využití prostředků hlásné služby k navádění vlastního stíhacího letectva.

Velení silám a prostředkům protiletdecké obrany

Za organizaci velení silám a prostředkům protiletdecké obrany v sestavě armády odpovídá velitel armády. On je také odpovědný za jejich úspěšné plnění úkolů k zabezpečení bojové činnosti vojsk na celou hloubku operace.

Velitel armády velí silám a prostředkům protiletdecké obrany prostřednictvím svého štábu a velitelů druhů vojsk. Štáb armády na základě rozhodnutí velitele armády a pokynů frontu organizuje a zabezpečuje velení silám a prostředkům protiletdecké obrany.

Velení záležitostí

- v stálém řízení a vedení sil a prostředků protiletdecké obrany,
- v organizaci nepřetržitého vzdušného průzkumu a hodnocení vzdušné situace a v stanovení pravděpodobného rázu činnosti leteckého nepřítele,
- v organizaci nepřetržitého pozorování vzdušné situace a včasném hlášení leteckého nebezpečí prostředkům protiletdecké obrany a vojskům (týlovým objektům),
- v časném vydávání bojových nařízení prostředkům protiletdecké obrany a plánování jejich bojové činnosti,
- v organizaci zabezpečení nepřetržité součinnosti mezi prostředky protiletdecké obrany, sousedy a s bráněnými vojsky na celou hloubku operace armády,
- v organizaci a provádění vzájemné informace o vzdušné situaci mezi prostředky protiletdecké obrany armády mezi sebou, se silami a prostředky frontu (PLOSÚ) a se sousedy,
- v časném rozhodnutí k odražení náletu nepřátelského letectva a jeho proniknutí k jednotkám (vykonavatelům),
- v organizaci a provedení manévru sil a prostředků protiletdecké obrany podle průběhu plnění stanovených úkolů vojsky,
- v stálé kontrole bojové činnosti a prostředků protiletdecké obrany při plnění úkolů,
- v organizaci zabezpečení spojení silám a prostředkům protiletdecké obrany.

Velení hlásné službě, její kontrola, přemístění hlásek a radiolokačních stanic provádí velitel armády prostřednictvím štábu, operačního oddělení. Velení protiletadlovému dělostřelectvu, jeho kontrola velitelem dělostřelectva armády se provádí skrze zástupce velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo. Při náletech se uskutečňuje velení protiletadlovému dělostřelectvu veliteli skupin a veliteli protiletadlových jednotek v souladu s pokyny velitele dělostřelectva a plánu protiletdecké obrany. Velení stíhacímu letectvu se uskutečňuje velitelem stíhacího letectva z jeho velitelského stanoviště a naváděcích stanovišť.

Závěr

Velitel, který odpovídá za protiletdeckou obranu své jednotky, musí stále studovat situaci, znát taktiku a bojovou techniku a ráz činnosti nepřátelského letectva.

Aby se štáb stal plnohodnotným orgánem velitele při velení prostředkům protiletdecké obrany, musí si dobře osvojit ráz a taktiku útočných vzdušných prostředků nepřítele a musí dobře znát organizaci a vlastnosti jednotlivých prostředků protiletdecké obrany.

Velitelé útvarů a vyšších jednotek protiletdecké obrany musí velmi dobře znát úkoly bráněných vojsk a způsob jejich plnění.